

Sisällysluettelo

1.YLEISTÄ PERINNEHAASTATTELUSTA.....	2
2.YKSINKERTAISTETTU HAASTATTELUMALLI.....	2
3.HAASTATTELUTILANNE.....	2
4.POHJATIEDOT.....	4
5.HAASTATTELUAIHEITA.....	5
5.1.LAPSUUS / NUORUUS	6
5.2.KOULUTUS	7
5.3.AMMATTI	8
5.4.KOTI JA ASUMINEN.....	9
5.5.SUKU.....	10
5.6.AVIOPUOLISO.....	11
5.7.TAPAPERINNE.....	12
5.8.PÄIVÄRUTIINIT.....	13
5.9.NAVETTATYÖT.....	14
5.10.METSÄTYÖT.....	15
5.11.PELTOTYÖT.....	16
5.12.KOTITARVETUOTANTO.....	17
5.13.RAKENTAMINEN.....	18
5.14.ERÄTAIDOT.....	19
5.15.YHDISTYSTOIMINTA.....	20
5.16.KIRKKO JA USKONNOLLISUUS.....	21
5.17.POIKKEUKSELLISET OLOT.....	22
5.18.SOTA-AIKA.....	23
5.19.EVAKKO.....	24
5.20.MUISTITIETOA.....	25
5.21.KÄDEN TAIDOT.....	26
5.22.MUUTA.....	27
HAASTATTELUTIETOJEN KÄYTTÖ SUKUSEURAN TIETOJEN TALLENTAMISESSA.....	28

1. Yleistä perinneaastattelusta

Perinne- ja muistitietohaastattelu on luonteeltaan päämäärähakuista keskustelua. Perinteessä ei ole oikeaa tai väärää, ei hyvää tai huonoa. On vain erilaisia kertomuksia, tapoja ja käsityksiä

2. Yksinkertaistettu haastattelumalli

- Annetaan haastateltavalle tämä kyselypohja ennalta tutustumista varten
- Haastatteli antaa haastateltavalle esitetyt ensimmäisen osion
- Pääotsikoihin liittyvät johdattelevat kysymykset on tarkoitettu haastattelun avuksi, niitä ei ole tarkoitus käyttää järjestelmällisesti
- Haastateltava tekee muistiinpanoja etukäteen tai itse kirjoittaa ylös omat muistelmansa. On toivottavaa, että vanhemman henkilön kohdalla joku nuorempi sukulainen auttaisi muistiinpanemisessa.
- Sovitaan haastateltavan kanssa, milloin palataan asiaan haastattelulla
- Haastateltava allekirjoittaa suostumuksen siitä, että tietoja voidaan käyttää sukuseuran tietojen tallentamistoiminnassa ja tietoja voidaan panna esille sukuseuran sivuille, kuitenkin tavanomaisen yksityisyysuojan puitteissa.

3. Haastattelutilanne

Haastatteluun varataan tarpeeksi aikaa. Haastattelupaikka on hyvä olla haastateltavalle tuttu ja rauhallinen. Ulkopuoliset häiriötekijät on mahdollisuuksien mukaan estettävä. Voi olla hyvä, että haastattelutilanteessa olisi enemmän haastateltavia kerralla. Esimerkiksi jos kaksi toisilleen tuttua henkilöä aloittaa muistelun, he voivat kannustaa toisiaan muistamaan yhä enemmän. Toisaalta joissain tapauksissa tämä on haastattelutilanteena kuitenkin ehkä mahdoton.

Haastattelussa käydään läpi, mitä haastateltava on koonnut kyselypohjaan, täydennetään ja täsmennetään. Laajemman ja täydellisemmän kuvauksen kohdalla tallennetaan c-kasetille tai videokameralla varsinkin, jos kertomukset ovat pidempiä. Tärkeää on, että saamme asian mahdollisimman tarkasti dokumentoitua.

Haastateltavilla voi olla jotain oheismateriaalia, esimerkiksi valokuvia / asiakirjoja / tavaroita jne. Kopioitavat materiaalit voisi kopioida sukuseuran piikkiin kohtuuden rajoissa (esim. valokuvat voidaan skannata www-sivuilla, asiakirjoista ottaa kopioita jne).

Konkreettiset suuremmat esineet (esimerkiksi huonekalut, taulut tms), joiden kuvauksen haluaa sukuseuran arkistoihin, tulee kuvata tarkasti. Kuvaukseen on liitettävä mm. tieto siitä, kenen omistuksessa tavara on, miksi se on suvun kannalta tärkeä, tavaran historia, mistä tavaran voi löytää. Näin kiinnostuneet voisivat ottaa yhteyttä, jos haluavat nähdä / tietää enemmän esineestä ja sen taustoista. Varsinkin päiväkirjat / kirjalliset kertomukset / koulutodistukset ym. ovat arvokkaita materiaaleja sukuseuran arkistoihin.

Oheisaineistosta otetaan runsaasti kuvia tai niitä videoidaan. Pyydetään vanhoja asiakirjoja lainaksi valokopioiden ottamiseksi. Sovitaan niiden palauttamistapa ja -aika.

Faktatietoa on tietysti mukava saada myös mukaan, eli jos on muistissa esimerkiksi hintoja / pituuksia / matkoja / aikoja, niin niitä on hyvä myös kerätä ylös. On mahdollista ja vielä todennäköistä, että haastattelun jälkeen haastateltava muistaa vielä jotain lisäfaktoja ja muistoja. Näitä voi aina liittää jälkikäteen haastatteluun!

4. Pohjatiedot

Haastateltavalle toimitetaan etukäteen perhetaulu, jos se on täytetty. Nämä tiedot tarkistetaan vielä haastateltavan kanssa.

- Nimi
- Syntymävuosi ja syntymäpaikka
- Koulutus
- Ammatti (jos eläkkeellä, niin aikaisemmat ammatit)
- Vanhempien henkilötiedot ja ammatit
- Sisarusten lukumäärä, henkilötiedot ja ammatit
- Puolison henkilötiedot ja ammatti
- Lasten lukumäärä ja koulutus sekä ammatit
- Missä on asunut ja asuu nyt

5. Haastatteluaiheita

Seuraaville sivuille on kerätty listaa mahdollisista haastatteluaiheista, joista jokainen voi valita itseään lähimmän tai keskittyä edelleen johonkin haastateltavaa lähellä olevaa aihetta. Kullekin on varattu sivun verran tilaa, kirjoittaa voi myös kääntöpuolelle ja lisäarkeille.

5.1.Lapsuus / nuoruus

- Mitkä asiat ovat jääneet päällimmäisenä mieleen lapsuudesta? Lasten leikit / leikkikalut? Leikkikaverit?
- Suhde sisaruksiin / vanhempiin? Mihin asti ns. lapsuus kesti? Mikä oli "aikuisuuden merkkipaalu"?
- Kenen kanssa nuoruusaikaa vietettiin? Ketkä olivat lähimpiä kavereita? Missä vietettiin vapaa-aikaa? Oliko erityisiä paikkoja, johon kylän nuoret kokoontuivat? Oliko nuorisolle erityisiä tapahtumia, joissa nuoret kerääntyivät (tanssit yms.?)
- Miten vanhemmat suhtautuivat nuorten harrastuksiin ja ajanviettotapoihin?
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta lapsuuteen/nuoruuteen liittyen?

5.2.Koulutus

- Mitä kouluja käynyt? Kuinka kauan kunkin asteen koulutus kesti?
- Kuinka suuri koulu oli (oppilaiden lkm, opettajien lkm, rakennusten koko). Millainen koulurakennus oli? Miten luokat oli järjestetty? Ketkä opettajat ovat jääneet erityisesti mieleen? Miksi? Valmistiko koulu ammattiin?
- Miten koulu valittiin (paikkakunnan mukaan, opintojen mukaan?), oliko vaihtoehtoja? Oliko koulu maksullista? Mistä maksut keräytyivät? Paljonko kirjat / muu materiaali maksoi? Kävikö tai oliko mahdollista seuraaviin: Ammatillinen koulutus / lukio / jatko-koulutus / aikuiskoulutus ? Milloin ja missä muodossa mahtoivat alkaa ns. Opintopiirit ja mitkä yhdistykset tai seurat tätä hoitivat.
- Rippikoulu? Miten organisoitu? Kuinka vaativa / helppo? Konfirmaatio? Kuinka paljon konfirmaatiota arvostettiin eli oliko se merkkipaalu / aikuistumisen merkki vai oliko se "pakollinen paha"?
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta kouluun liittyen?

5.3.Ammatti

- Miten päätyi juuri tähän ammattiin? Oliko vanhemmilla / perhetaustalla vaikutusta ammatinvalintaan? Millaisen koulutuksen sai ammattia varten? Oliko koulu ammattia tukevaa vai saiko tarvittavan koulutuksen sukulaiselta/työnantajalta?
- Vaatiiko ammatti jotain erityistä taitoa (voimaa, näppäryyttä, lukupäätä?) ja miten sitä opeteltiin? Mitä erityistarvikkeita ammatinharjoittamiseen tarvittiin ja miten ne hankittiin. Olivatko tavarat kalliita (onko hintoja muistissa?). Miten käytännössä ammattia harjoitettiin? Päivärutiini? Millaisia olivat työmatka, työaika ja työskentelytilat? Millaiset olivat esimiesten ja alaisten väliset suhteet työssä ja työn ulkopuolella? Miten suhtauduttiin harjoittelijoihin, uusiin työntekijöihin, muilta paikkakunnilta tulleisiin, eri sukupuolta oleviin ja itseä vanhempiin tai nuorempiin työtovereihin?
- Teititeltiinkö vai sinuteltiinko työpaikalla? Yleensä käyttäytyminen työtilanteissa?
- Mitä työtä, taitoja tai koulutusta suvussa on arvostettu, mitä taas ei ole pidetty toivottavana? Oliko miesten ja naisten ammatteja? Miten suhtauduttiin, jos sukupuolten välisiä "raja-aitoja" ylitettiin? Oliko se yleistä?
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta ammattiin liittyen?

5.4.Koti ja asuminen

- Kuvaile asuntopiiriä ja kotia eri aikoina: rakennus, sijainti, huoneet, sisustus, piha, valaistus, lämmitys, vedensaanti, pesumahdollisuudet?
- Mitä kotieläimiä talouteen kuului? Mikä niiden merkitys oli (hyötyeläimet, lemmikkieläimet)? Miten kodinhoito ja ruokatalous oli järjestetty?
- Millainen tuttavapiiri teillä oli? Keiden sukulaisten, naapureiden ja muiden paikkakuntalaisten kanssa perheenne seurusteli vapaa-aikana?
- Tehtiinkö kotona itse vaatteita? Miten pyykinpesu hoidettiin? Kierrätettiinkö vaatteita, miten?
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta kotiin liittyen?

5.5.Suku

- Minkälaisia ovat suvun merkkihenkilöt ja vahvat hahmot?
- Miten suhtauduttiin suvun omaperäisiin jäseniin? Vanhat pojat ja piikat, jotka asuivat sukulaisten luona! Millaisia kertomuksia / legendoja on kerrottu suvun jäsenistä?
- Kuinka tiiviisti eri puolilla Suomea asuvat sukulaiset pitävät tai ovat pitäneet yhteyttä toisiinsa? Miten tämä on muuttunut ajan kuluessa? Kertomuksia sukulaisvierailuista pitkien matkojen takaa? Mihin paikkaan, pitäjään tai maakuntaan tunnet kuuluvasi? Miksi?
- Mitä perinteisen ydinperheen ulkopuolisista, luonanne asuvista henkilöistä (lastenhoitajat, apulaiset, ottolapset jne.) on kerrottu tai kerrotaan ja kuinka he ovat olleet osa elämääne? Nimiä, vuosilukuja?
- Miten läheisiä sisarukset ja serkukset olivat? Tavattiinko sukulaisia säännöllisesti?
- Kuinka vanhuksista huolehdittiin? Kuinka huolehditaan nykyään?
- Ovatko poliittiset tai uskonnolliset mielipiteet yhdistäneet tai jakaneet perhettä tai sukua?
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta sukuun liittyen?

5.6.Aviopuoliso

- Miten ja missä kohtasi oman aviopuolison? Liittykö tähän hetkeen jotain erityistä tarinaa? Riiaaminen? Oliko se julkista / salaista / hyväksyivätkö molempien vanhemmat? Kuinka kauan seurusteltiin ennen naimisiinmenoa? Millainen oli seurustelu-aika?
- Millaiset häät olivat? (vieraiden lkm, antimet, erityiset perinteet?) Häätavat ennen sotia ja sota-aikana
- Onko erityistä muistoa tai tarinaa häistä?

5.7. Tapaperinne

- Syntymäpäivät: Miten ja missä järjestettiin? Mitkä iät olivat elämän "merkkipaaluja"? Millaisia lahjoja annettiin?
- Häät: Miten järjestettiin? Paljonko yleensä vieraita kutsuttiin? Keitä kutsuttiin (sukua/ ystäviä/naapureita jne)? Missä vietettiin? Millaisia lahjoja annettiin? Hääperinteet?
- Ristiäiset: Miten järjestettiin? Missä pidettiin? Millaisia lahjoja annettiin? Keitä yleensä valittiin kummeiksi? Kummien tehtävät ja merkitys?
- Hautajaiset: Miten järjestettiin? Missä pidettiin (kirkko, koti?) Minne haudattiin? Oliko "perhehautoja"?
- Miten eri vuotuisjuhlia vietettiin (juhannus, joulukuun, pääsiäinen jne)?
- Missä ja miten synnytetään? Liittyikö siihen perinteitä? Oliko mukana kättilö? Liittyikö synnyttämiseen usein ongelmia tai komplikaatioita? Millaisia?
- Oliko esim. isän ja pojan välillä joitain tiettyjä "aikuistumisriittejä" tai perinteitä tms? Entä äidin ja tyttären?
- Onko jotain erityistä muistoa tai tarinaa tapaperinteeseen liittyen?

5.8.Päivärutiinit

- Millaisia päivärutiineja on ollut? Herääminen, syömiset, nukkumaanmeno, päivittäiset askareet? Ruokailuajat?
- Miten päivärutiini erosi kesällä ja talvella?
- Millainen päivärutiini oli lapsena / nuorena / aikuisena / eri asuinpaikoilla...? Erosiko päivärutiinit jotenkin eri ikäkausina tai paikkojen mukaan?
- Miten työaskareet rytmittivät päivän rutiineja (esim. navettatyöt, pitkä työmatka jne?)
- Kahvi / tupakka / viina? Miten näihin suhtauduttiin? Miten oli saatavilla?
- Ruokaperinteet, miten ruokia säilytettiin, miten satoa säilöttiin, eläimiä teurastettiin jne
- Onko jotain muistoa / erityistä kertomusta päivärutiineihin liittyen?

5.9.Navettatyöt

- Navetalla käynti ja siihen liittyvät rutiinit?
- Mitä kotieläimiä oli? Miten niitä hankittiin? Paljonko maksoi? Millaiset tilat kotieläimillä oli? Navetan koko ym. Hyötyeläimet vs. lemmikkieläimet?
- Miten työnjako hoidettiin perheen kesken? Millaisia tehtäviä oli eri ikäisillä henkilöillä.
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta navettatöihin liittyen?

5.10.Metsätyöt

- Kuinka paljon metsäalaa oli? Miten sitä hoidettiin?
- Kuinka paljon metsätyöt veivät aikaa vuosittain?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta metsätöihin liittyen?

5.11.Peltotyöt

- Kuinka paljon peltoalaa oli? Miten sitä hoidettiin? Mitä lajeja kasvatettiin? Kaukolassa ehdittiin ennen sotaa aloittaa sokerijuurikkaan viljely, kun Kannakselle valmistui sokeritehdas. Pellavan viljely?
- Kuinka paljon peltotyöt veivät aikaa vuosittain / päivässä?
- Miten sää vaikutti peltotöihin? Hallan yleisyys Kaukolassa?
- Kuinka paljon käytettiin talkoovoimaa? Kuinka laajasti ihmisiä kerättiin (sukua, naapureita, ostovoimaa)? Miten se organisoitiin? Miten talkooporukka "palkittiin"?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta peltotöihin liittyen? Talonpojan luovuus: ideoida menettelytapoja?

5.12. Kotitarvetuotanto

- Sirkkelit, mylly, puhdetyöt, työkalujen valmistus jne?
- Mitä myytiin, missä, minne?
- Muut ammatit, kuten kuorma-autotoiminta tai oliko suvussa jotakin muuta vastaavaa ammatillista toimintaa?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta tuotantoon liittyen?

5.13.Rakentaminen

- Miten rakentaminen erosi esim. Kaukolassa ja evakon jälkeen? Käytettiinkö hyväksi vanhoja pohjapiirustuksia? Kiven louhiminen, tiilien teko, hirsien veistäminen, päreiden höylääminen tms?
- Kuka rakensi (ostovoimaa, oma perhe, työnjako, talkootyöt)? Tavarapula ja sen yli pääseminen? Millaisia työkaluja / materiaaleja oli rakentamiseen?
- Miten työkalut / materiaalit hankittiin (lainaus, osto)? Käytettiinkö rakennuksilla talkoovoimaa? Miten se organisoitiin? Miten talkooporukka "palkittiin"? Ruokailut?
- Myöhempi korjausrakentaminen, tapetoinnit, elintasosiivet jne
- Teiden rakentaminen ja kunnossapitäminen, kesällä, talvella?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta rakentamiseen liittyen?

5.14. Erätaidot

- Harrastettiinko kalastusta / metsästystä? Onko erityisiä kertomuksia kalastukseen / metsästyksen liittyen? Ketkä, missä, millä välineillä? Mm. nuotan veto Lavajärvessä, entä vedettiinkö Sylijärvessä tai jopa Laatokalla asti?
- Millaisia saaliita saatiin? Millä saalistettiin? Miten säilöttiin?
- Millainen merkitys saaliilla oli omalle taloudelle?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta erätaitoihin liittyen? Joltakin metsäalueelta ammuttiin kissat?

5.15. Yhdistystoiminta

- Oliko tapana olla mukana erilaisissa yhdistystoiminnoissa (kuorot, nuorisoseurat, ompeluseurat, osuuskunta-toiminta, poliittinen toiminta jne)?
- Miten näihin yhdistystoimintoihin ajaututtiin (suku, ystävät, omat kiinnostukset?)
- Kuinka paljon nämä veivät aikaa? Miten ne pystyi sovittamaan kodin muiden askareiden kanssa yhteen?
- Liittykö yhdistystoimintaan esim. matkustamista tai joidenkin tapahtumien järjestämistä?
- Ansiot, muistamiset jne?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta yhdistystoimintaan liittyen?

5.16. Kirkko ja uskonnollisuus

- Millainen kirkko oli? Millaiset kirkonmenot olivat? Oliko kirkossakäynti säännöllistä?
- Vaikuttiko kirkko ja uskonnollisuus paljon normaaliin päivärutiiniin? Luettiinko esimerkiksi raamattua / katekismusta säännöllisesti kotona?
- Millainen paikkakunnan pappi oli? Oliko hänen kanssaan kanssakäymistä kirkonmenojen ulkopuolella? Miten pappi / kirkko liittyi häihin / ristiäisiin / hautajaisiin ym. perhetapahtumiin?
- Onko suhtautuminen kirkkoon tai uskonnollisuuteen muuttunut ajan kuluessa? Miten?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta kirkkoon tai uskonnollisuuteen liittyen? Joulukirkko, Juhannuskirkko, muita vuosittaisia?

5.17.Poikkeukselliset olot

- Miten poikkeukselliset olot, esim. 1930-luvun pulakausi, sota-aika tai esimerkiksi 1990-luvun lama-aika vaikuttivat elämäänne?
- Miten henkilökohtaiset tapahtumat vaikuttivat elämään (vanhempien kuolema, lapsen syntymä, yrityksen perustaminen, eläkkeelle siirtyminen...)? Puhuttiinko tällaisista asioista vai oliko jotkut aiheet "tabuja"?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta tähän aiheeseen liittyen?

5.18.Sota–aika

- Sodan tuntemukset kotirintamalla?
- Sodan tuntemukset rintamalla?
- Kaatuneet, haavoittuneet, ansiomerkit?
- Faktatietoa olisi mukava saada mukaan, eli olisi hyvä myös kerätä ylös – jos on muistissa – esimerkiksi hintoja / pituuksia / matkoja / aikoja?
- Onko jotain erityistä muistoa / kertomusta sota–aikaan liittyen?

5.19.Evakko

- Kuinka vanha haastateltava oli evakon aikana? Oliko mukana molempien evakkojen aikana?
- Mitä reittiä evakko kulki? Millainen itse evakkomatka oli?
- Mitä oli mahdollista ottaa mukaan / mitä jäi ?
- Millaiseen kuntoon jätettiin rakennukset, kun lähdettiin? Missä kunnossa olivat kun palattiin 1941–42? Kuka palasi milloin, miten saatiin lupa palata, palattiinko jo ennen luvan saamista? Paikkojen siivoaminen, miinoitusten ja myrkytettyjen kaivojen pelko? Miten nämä hoidettiin? Paljon muita kysymyksiä!
- Millainen vastaanotto oli? Miten sijoittuminen onnistui (kuinka kauan kesti, kuka organisoi, kuka neuvoi?)
- Mistä paikoista tuli ns. uudet Rouhiaisten kantapaikat? Miten samalta paikkakunnalta evakkoon lähteneet sijoituivat? Tuliko Kaukolan–ajan naapurista myös naapuri evakon jälkeen?
- Onko erityistä muistoa / kertomusta evakkoon liittyen?

5.20. Muistitietoa

- Onko muistissa vanhemmilta / muilta sukulaisilta kuultuja tarinoita / tapahtumista esimerkiksi jo 1800-luvun puolelta?
- Onko suvussa jotain tarinaa / legenda, joka olisi kulkeutunut "isältä pojalle"?

5.21.Käden taidot

- Onko haastateltavalla jotain erityistä kädentaitoa, joka olisi hyvä saada taltioitua esimerkiksi videonauhalle? Käsityöt, puutyöt, metallityöt jne?

5.22.Muuta

- Onko suvussa muusikoita / laulajia / runonlausujia ? Voisiko saada näytteitä esim. videolle?
- Miten tekniikan kehitys on näkynyt omalta kohdalta? Televisio (koska tuli käyttöön?), kännykkä, internet (onko omaksunut, miten?)ym. Onko vanhemmalla polvella ollut vaikeuksia näiden kanssa?
- Tuleeko mieleen jotakin muuta? Kaikki kokemukset, tunteet, tapahtumat kiinnostavat!

Haastattelutietojen käyttö sukuseuran tietojen tallentamisessa

SUOSTUMUS

Tällä allekirjoituksella annan luvan haastattelutietojen käyttämiseen sukuseuran tietojen tallentamistoiminnassa ja tietoja voidaan panna esille sukuseuran sivuille, *kuitenkin tavanomaisen yksityisyysuojan puitteissa.*

Päiväys

Allekirjoitus